

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Andra kammaren.

Nr 47.

Måndagen den 1 juni.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Till bordläggning anmälde:

sammansatta stats- och andra lagutskottets memorial, nr 13, angående ersättning åt sekreterare och vaktbetjäning hos sammansatta stats- och andra lagutskottet för behandling av Kungl. Maj:ts propositioner nr 75, 119 och 150 m. m.; och

bevillningsutskottets betänkande, nr 47, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1931/1932, m. m.

§ 2.

Anmälde och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Koningen, nämligen:

från bevillningsutskottet, nr 330, angående tillfällig skatt å bensin, som finnes i riket;

från bankoutskottet, nr 11 B, angående reglering för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

från jordbruksutskottet, nr 9 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.4 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 2 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 27 nästlidna maj förda protokollen.

§ 2.

Föredrogs sammansatta stats- och andra lagutskottets memorial, nr 13, angående ersättning åt sekreterare och vaktbetjäning hos sammansatta stats- och andra lagutskottet för behandling av Kungl. Maj:ts propositioner nr 75, 119 och 150 m. m.; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 3.

Ang. inkomst- och förmögenhets-skatten. Härpå upptogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 47, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1931/1932, m. m.

Sedan *punkten 1*, angående inkomst- och förmögenhetsskatten föredragits, anförde:

Herr Wohlin: Herr talman! Jag tillåter mig att med några ord angiva syftet med den blanka reservation, som jag fogat vid detta betänkande, omedelbart tilläggande, att jag självfallet icke i en situation som den förevarande kommer att göra något yrkande — detta sista icke endast därför att det brukar vara en överenskommelse inom bevillningsutskottet att icke vid denna sena tidpunkt av riksdagen göra något yrkande utan även därför att förutsättningen för ett sådant yrkande på grund av ett utav riksdagen för några dagar sedan fattat beslut i fråga om rusdrycksmedlen förfallit. Jag kan emellertid icke underlåta att vid detta tillfälle erinra om, huru de flesta av de näringslivets män, som under den gångna tiden ställt sig relativt optimistiska med avseende å den nuvarande krisens avveckling, på sistone fått en mera pessimistisk uppfattning. En av våra ledande personer inom den mekaniska verkstadsindustrien återkom för några dagar sedan från den stora handelskammarkongressen i Washington och fällde enligt tidningarna uttalandet att man där ansåg sig stå inför »ekonomiska vargatider». Uttrycket kan måhända vara något starkt, men jag tror, att man måste vara överens, att den kris, vari vi nu befinna oss, icke kan avvecklas så hastigt som många stundom trott, utan att den kastar sin slagskugga rätt långt framåt i tiden. Mot bakgrunden av dessa förhållanden vill jag understryka, att upprätthållandet av goda statsfinanser även i svåra depressionstider bör vara ett gemensamt önskemål för alla, oavsett politisk uppfattning i övrigt. Alla känna ju att det i Europa och andra världsdelar finns överflöd på länder, som på grund av statsfinansernas försämrade läge råkat i en period av inflation av penningvärdet med därav för-

orsakade svårbotliga skador. Jag är övertygad om att alla dela uppfattningen om den utomordentliga vikten av att vårt land, som hittills intagit en ganska privilegierad ställning ifråga om statsfinansernas sunda beskaffenhet, alltjämt måste försöka att trots de svåra tiderna bibehålla denna sin ställning och icke förlora den med de följder, som därav måste komma.

*Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)*

Om alla äro överens i den frågan, så äro de måhända icke fullt lika eniga beträffande de olika åtgärder, som inverka på vårt statsfinansiella läge. Jag kan icke underlåta att uttrycka en viss oro för den ganska långt drivna subventionspolitik, som under de sista åren genomförts här i landet på skilda områden. Jag blundar visserligen icke för att det i de flesta fall eller åtminstone många gånger gäller viktiga ekonomiska och sociala spørsmål, som anses böra tillgodose stora medborgargrupperns intressen. Jag vill icke, att detta mitt uttalande skall få någon partipolitisk udd. Men jag måste påpeka att den svenska riksdagsmajoriteten särskilt under de senaste åren visat en viss benägenhet för att föredraga subventionsvägen gående lösningar framför mera organiska former för näringarnas stödjande; att föredraga lösningar, som belasta statsbudgeten med mer eller mindre stora belopp, framför åtgärder, som genom sin natur icke skulle komma att få en sådan verkan, men som till sin effekt skulle få samma om icke större och gynnsammare följder i de hänseenden, som man avsett. Det är ingalunda min mening att vid detta tillfälle riva upp någon strid och jag hoppas, att icke mitt anförande kommer att uppfattas så. Jag kan ju säga, att vi alla här i kammaren medverkat till beslut, för vilka jag uttrycker mina bekymmer. Vi ha gjort det var och en från sina utgångspunkter med hänsyn till den vikt, vi tillmätt de olika frågorna, och vi kunna alla vara ense om, att vi samverkat till lösningar, som kunna menligt inverka på våra statsfinanser under de år, som komma.

Jag kan icke heller underlåta att påpeka den tendens till stöd genom subvention och understöd av statsmedel åt mindre produktiva moderna kommunikationsmedel, som stundom framträtt. Jag vill icke rikta mig mot någon viss person och sålunda ej heller mot departementschefen, men jag tycker, att den lilla järnvägen någonstans uppe i Dalarna var ett ganska talande skolexempel på ett fall, där man icke hade bort med statsmedel understödja ett kommunikationsmedel. Synnerligast när man vet, att busstrafiken överflyglar järnvägen, och när man hade mycket god anledning förmoda, att pengarna icke komma att ge någon avkastning. De väldiga byggnadsarbeten, som riksdagen gått in för, fylla ju vart och ett på sitt område viktiga syften. Jag vill blott understryka, att det offentliga byggnadsväsendet tagit en omfattning, som under kommande år måste hårt belasta vår statsbudget, och detta borde med hänsyn till vårt lands otvivelaktigt försämrade ekonomiska underlag under en tid, då våra skogsprodukters värde faller och då världens ställning är så svår som den för närvarande är, från statens, landstingens och kommunernas sida mera beaktats än vad hittills ofta varit fallet. Jag skall icke draga fram några gamla stridsämnen, men nog tycker jag också att man under de sista åren använt skattebetalarnas medel i väl stor utsträckning, när det exempelvis gällt sådan fråga som avvägningen av lämpligaste gränsen, var hjälpen till insättarna i de allmänna sparbankerna härom året borde gå. Jag vill icke, att det skall fattas som en invitation till en diskussion, men jag menar blott, att det är ett exempel på huru man stundom icke dragit sig för utgifter, som ju till sist alltid måste försvaga den statsfinansiella ställningen. Om det bankinstitut, varom det för två år sedan var åtskilligt tal, kan man ha olika meningar men jag vill påpeka, att den lösning, som då vanns, har kostat svenska staten ett mycket betydande antal miljoner utöver vad den lösning hade kostat, som man också hade kunnat tänka sig i en annan riktning. Detta anför jag utan att därmed vilja göra ett partipolitiskt uttalande, så mycket mindre, som jag själv på

Ang.
inkomst- och
förmögens-
skatten.
(Forts.)

grund av omständigheterna lade fram det förslag, som sedermera blev riksdagens, och som ledde till dessa betydande kostnader. Jag påpekar ytterligare de summor, som under femte huvudtiteln beviljats för olika ändamål, och även vissa former, som på den sociala hjälpverksamhetens område beslutats för dessa belopps utgående, och som, oavsett huru man bedömer dem i övrigt, komma att kosta statsverket betydande belopp.

Sammanfattar jag dessa korta erinringar, förstår man att mitt syfte icke är något annat än att erinra om skilda frågor, som varit före under de båda gångna åren, om beslut, den ena gången fattade på ena sättet och den andra gången på det andra sättet men i alla händelser så fattade, att de komma att inverka på budgeten och statsverkets ekonomiska ställning i menlig riktning.

Härefter kommer jag till det som jag mest åsyftat med detta inlägg. Jag förstår visserligen i alla delar deras mening, som anse, att kassafonden icke bör onödigtvis ackumuleras till förfång för skattebetalarnas berättigade intressen. Men å andra sidan anser jag det icke vara riktigt, att man inför perspektivet av år med mycket tryckta konjunkturer tar alltför djupa grepp ur denna fond. Kassafonden är icke blott en statsverkets giroräkning, utan den är också en reservfond och den är ganska väsentligt en reservfond. Om jag tillåter mig att göra en jämförelse med ett enskilt företag, så är det väl icke så att ett sådant företag inför utsikten av svåra år underlåter att till reservfonden avsätta lämpliga belopp. Vad som förekommit vid denna statsreglering är ju att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i en i och för sig lovvärd strävan att detta år icke föreslå någon skatteökning, likväl måst på grund av omständigheter, varöver han i stort sett icke haft att råda, föreslå ett finansierande av budgeten genom mycket kraftiga grepp bl. a. ur kassafonden, varigenom denna nedbragts till ett belopp av 40 miljoner kronor. Jag menar — från min utgångspunkt ifråga om rusdrycksmedlen — att det hade varit klokare av riksdagen att taga mera pengar på det hållet, och min reservation ger sålunda uttryck åt ett personligt missnöje över att så icke kommit att ske. Man frågar sig då: är det formellt riktigt att knyta en sådan reservation vid detta bevillningsutskotts betänkande, när den andra frågan på grund av ett statsutskotts betänkande avgjorts för några dagar tillbaka? Rent strängt formellt är det måhända icke riktigt, men jag har i denna blanka reservation också velat inlägga en erinran mot det visserligen sedan gammalt kända men icke minst ett år som detta framträdande bristfälliga sätt, på vilket riksdagens arbetsformer här äro ordnade. Alla känna vi ju det gamla önskemålet att få en mera intim kontakt mellan statsutskottet och bevillningsutskottet i det avseende, det nu gäller, men den frågan har på grund av den byråkratism, som utmärker det svenska parlamentet, hittills icke nämnvärt närmat sig sin lösning. Just i en situation som denna vår förefaller det mig, som om denna brist framträtt i en ganska pregnant dager. Då herr statsrådet nämligen föreslår en budgetreglering, som innebär ett djupt grepp ur två skilda fonder, och det ena av dessa båda grepp behandlas av statsutskottet och det andra av bevillningsutskottet, så hade det väl varit tämligen rimligt, att de båda utskotten hade på ett tidigt skede sammanträtt för att gemensamt behandla denna fråga eller i varje fall gjort det på vanligt sätt genom en sammansatt delegation. Nu har det ju gått så, att statsutskottet slutfört behandlingen av frågan om medel ur amorteringsfonden praktiskt taget innan bevillningsutskottet fick tillfälle att taga ståndpunkt till frågan om greppet ur kassafonden. Jag påpekar detta som ett uttryck för en ordning vid statsregleringsfrågornas behandling, som jag tror är ganska enastående i alla världens parlament, ty jag tror, att man där ägnar en sådan viktig slutuppgörelse ifråga om budgeten, som det nu är fråga om, ett vida mera ingående och

på samarbete mellan vederbörande parlaments olika utskott mera fotat arbete än vad vi på grund av hävdvunnen praxis ha brukat göra och i år ha gjort. Jag har härigenom angivit vad jag till sist velat syfta till, nämligen att framhålla önskvärdheten av att man de kommande åren söker finna bättre former för ett sådant samarbete.

Slutligen vill jag lyckönska herr statsrådet till den i stort sett lyckliga behandlingen av hans budgetförslag, som vid detta års riksdag har ägt rum, med de relativt små avvikelser från regeringspropositionen, som ha förekommit. Jag hoppas också, att det skall bli inledningen till en praxis, som på ett bättre sätt än tidigare medför, att en regering på detta område behåller ledningen gentemot de mångahanda krav, som från riksdagens sida brukas resas i frågor, som gälla anslagsäskanden.

Herr Hansson i Stockholm: **Herr talman!** Jag ämnar icke deltaga i en budgetdebatt, men det var vissa vändningar i herr Wohllins anförande, som jag tycker icke böra stå alldeles oemotsagda och utan att man fäster uppmärksamheten på svagheten i hans resonemang. Man får det intrycket, när man hör ett resonemang som herr Wohllins, som om det vore fråga om att skilja ut staten, i detta fall närmast statsbudgeten, från sitt sammanhang med folket och dess intressen. Jag skulle förstå de invändningar, som från herr Wohllins sida riktades mot subventionspolitiken, om han exempelvis representerat samma ståndpunkt som herr Carleson och hävdade, att man skall låta de fria krafterna så långt som möjligt reda sig även i besvärliga tider. Men när man som herr Wohlin i stället rekommenderar tullvägen, betyder det ju ingenting annat än att man avlastar en börda från de medborgargrupper, som framför allt bära de direkta skatterna, över på andra medborgargrupper, d. v. s. den bättre ställning på budgeten, som man vill uppnå, skall man uppnå genom försämring av deras läge, som förut ha det sämst. Den sortens ekonomiska politik kan i varje fall icke jag vara med om.

Ungefär samma anda kom fram, när herr Wohlin talade om ersättningen till Allmänna sparbankernas insättare. Vid det tillfället satte sig en hel del emot att staten skulle träda hjälpsamt till, när det dock gällde människor, som hade berövats sina kanske sista existensmedel. Däremot kan man från samma håll mycket väl vara med om att medverka till en för staten mycket kostsam subvention, när det gäller samhällslager, som i själva verket ha det mycket bättre än de förut nämnda.

Jag har endast velat göra dessa påpekanden. Jag tror nämligen icke, att vi kunna behandla frågan om vår statsbudget utan att också tänka på att det finns människor i landet, vilket måste spela en viss roll, då det gäller allt vad vi göra.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet Hamrin: **Herr talman!** Jag skall i likhet med de föregående båda talarna använda detta sista tillfälle för att yttra några ord rörande vår statsekonomi och framtidsutsikterna. Jag vill då för min del säga, att jag till fullo delar den uppfattning, som kom till uttryck i herr Wohllins anförande. Jag gav uttryck åt samma mening vid uppgörandet av finansplanen i statsverkspropositionen, ehuru jag måhända icke använde så starka uttryck, som det enligt min åsikt hade funnits anledning till vid det tillfället. Det är nämligen så, att många förmena, att man skall icke alltid vara så pessimistisk. Man skall icke måla allt i svart, utan man skall tvärtom genom förhoppningsfulla uttalanden söka underlätta och uppmuntra strävandena på olika områden av statlig eller enskild verksamhet att genomkämpa krisen. Vad som emellertid har inträffat, sedan statsverkspropositionen avlämnades till riksdagen och finansplanen uppgjordes, ger anledning till så-

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)

dana pessimistiska uttalanden, som herr Wohlin gjorde, och till vilka jag, som jag förut nämnde, ger min fulla anslutning.

Jag vill tillägga, att för min del står det alldeles klart, att man måste inrikta arbetet på, om jag vågar använda det uttrycket, en radikal sparsamhetspolitik beträffande den statsverksproposition, som skall framläggas för 1932 års riksdag, dock naturligtvis med en förnuftig avvägning såväl av inkomstberäkningarna som utgiftsposterna. Att nya eller förhöjda skatter måste föreslås nästa år finner jag också vara ofrånkomligt, såvida icke något alldeles särskilt inträffar. Det vore icke svårt att redan nu draga upp linjerna eller anföra bevis för ett sådant påstående.

Här har också, såsom herr Wohlin anförde, tagits i anspråk betydliga belopp av besparade medel och fonder, men jag vill gentemot honom göra gällande, att jag tror icke, att man kan säga, att man har gått fram för hårt beträffande nu särskilt kassafonden. Jag erinrar i det avseendet om att kassafonden har tidigare varit nere i ett belopp, som ligger åtskilligt under vad som blir fallet efter de gjorda beräkningarna vid detta budgetårs slut. Jag kan då alldeles förbigå, att kassafonden var nere i ett belopp av endast 20 miljoner vid omläggningen till nuvarande budgetår, och skall i stället erinra om att vid utgången av budgetåret 1926/1927 var kassafonden nere i 30.9 miljoner kronor och vid slutet av budgetåret 1927/1928 i 43.8 miljoner kronor eller endast något mera än vad som nu beräknas skola bli fallet. Vid regleringen av budgeten för 1926/1927 togos 30 miljoner kronor i runt tal ur kassafonden. Visserligen påtalades den saken då, men jag gör gällande, att det är icke något exceptionellt djupt grepp, som man nu tar ur kassafonden vid detta års riksdag.

Jag hade i viss mån kunnat dela herr Wohlins erinringar beträffande greppet ur kassafonden, om jag icke varit livligt övertygad om att inkomstberäkningarna äro så försiktigt gjorda, att därest icke någon särskild katastrof inträffar ute i världen, som kastar sina verkningar in över vårt land, man icke behöver hysa något tvivel om att icke dessa inkomstberäkningar skola hålla. Jag skulle här kunna gå igenom post för post och anföra bevis för detta. I fråga om den största posten, inkomst- och förmögenhetsskatten, har ju redan utslaget visat, att beräkningarna hålla. Det upptagna beloppet är 158 miljoner, och de gjorda beräkningarna stanna vid 158.5 miljoner. Även om jag tar hänsyn till att restantiernas antal och belopp blir högre än tidigare på grund av depressionen, så böra de 158 miljonerna inflyta.

Den post, som kommer därefter i storleksordning, gäller ju inkomsterna från tullverket, vilka fixerats till 138 miljoner kronor. Jag förmodar, att det var på den posten, herr Wohlin närmast tänkte, då han nämnde något om försiktighet härutinnan, eftersom generaltulldirektören i sin ämbetsställning föreslagit ett belopp av 136 miljoner. Jag vill därvidlag säga, att det är möjligt, att den summan, 138 miljoner, icke kan uppnås, ehuru den ju är 4 å 5 miljoner lägre än det belopp, vartill inkomsterna torde komma att uppgå under innevarande budgetår, men även om herr Wohlin i egenskap av generaltulldirektör får rätt på den punkten gentemot mina beräkningar, så menar jag, att det kan i alla fall icke slå fel på ett så stort belopp, att icke kassafonden förmår att taga emot en sådan stöt.

Den nästa posten är tobaksskatten, och det finns knappast anledning frukta någon så katastrofal nedgång av densamma, att det i någon väsentlig grad skulle kunna inverka på slutresultatet. Detsamma gäller även nästa post, stämpelmedlen. Jag bortser i detta sammanhang från rusdrycksmedlen, som säkerligen också icke förrän en verkligt mera djupgående, mera allvarlig och mera omstörtande kris inträder komma att visa någon sådan nedgång, som inverkar på budgeten.

Jag skall icke nu gå djupare in på denna fråga utan sammanfattar detta i vad jag nyss nämnde, nämligen att inkomstberäkningarna äro så försiktigt gjorda, att någon överraskning i varje fall näppeligen kan ifrågakomma. Med hänsyn härtill menar jag, att greppet ur kassafonden och dess ställning vid det löpande budgetårets slut bör vara sådan, att greppet är motiverat.

Jag skall icke heller taga upp någon debatt om de frågor som herr Wohlin berörde i övrigt. Jag kan instämma fullkomligt i herr Hanssons i Stockholm uttalande rörande subventionspolitiken. Jag har gjort precis samma anteckning för att ge herr Wohlin den repliken, att frågan är väl i alla fall icke den, huruvida man skall använda det ena eller andra sättet för stöd åt en näring, om man nu överhuvud taget är ense om att stöd bör lämnas, utan problemställningen blir väl i själva verket den, vad det är som folkhushållet får betala i det ena eller andra fallet. Man kan icke komma ifrån, vare sig man går tull- eller subventionsvägen, att det i bägge fallen till sist blir folkhushållet, som får betala till den näringsgrenens stöd, som ifrågasättes och beslutas.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 4.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 309, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m.;

nr 310, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till medicinalstyrelsen;

nr 311, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till rese- och traktamentspenningar;

nr 312, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 124 gjorda framställning angående anslag till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid navigationsskolorna;

nr 314, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till danaarv efter Erik Magnus Edvard Svedbom jämte en i ämnet väckt motion;

nr 325, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 55, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster jämte en i ämnet väckt motion;

nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 319, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter;

nr 327, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 265, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning;

nr 328, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för utvidgning av Skillingaryds skjutfält;

*Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)*

nr 338, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag rörande avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 339, angående anvisande av ytterligare anslag från automobilskatte-medel;

nr 340, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter i allmänhet;

nr 341, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett markbytesavtal mellan kronan och Göteborgs stad m. m.;

nr 342, angående Kungl. Maj:ts proposition i fråga om riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.;

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medverkan från svensk sida till en brobyggnad mellan Rügen och tyska fastlandet;

nr 4 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 5 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 6 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

nr 7 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

nr 8 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

nr 10 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet;

nr 313, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen och propositionen nr 220 gjorda framställningar angående rusdrycksmedlen samt statsskuldens amortering;

nr 324, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 346, i anledning av riksdagens år 1930 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930; samt

från bevillningsutskottet:

nr 337, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1931/1932, m. m.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.41 f. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 4 juni.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 28 och den 29 nästlidna maj.

§ 2.

Herr talmannen meddelade, att hans excellens herr statsministern tillkännagivit, att han vid morgondagens plenum ämnade besvara herr Forssells interpellation angående beläggande med kännbar straffpåföljd av utländska undersåtars verksamhet inom Sverige i samhällsomstörtande syfte.

§ 3.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 344, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner; och

nr 345, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fonden för mötande av förluster å Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922; samt

från riksdagens kansli:

nr 266, angående utredning i fråga om vissa svenska medborgares anspråk på skadestånd för dem genom nationaliseringen i Ryssland tillfogade förluster m. m.;

nr 347, angående mera effektiva bestämmelser om avskrivning eller avlösnings av landskylder och landgille med flera skattepålagor; och

nr 348, angående de ekonomiska förutsättningarna för en reglering av Fyrisån och dess tillflöden m. m.

§ 4.

Vidare anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 76, rörande förlängd giltighet av gällande bestämmelser om utförselbevis för råg och vete;

nr 77, rörande kreditivsummorna;

nr 78, rörande lag om tillägg till 54 § lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

- nr 79, rörande lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket samma lag;
nr 80, angående ändringar i lagstiftningen rörande tillverkning av och handel med margarin;
nr 81, rörande stadsplanelag m. m. såvitt angår ändringar i väglagstiftningen;
nr 82, rörande användande av riksbankens vinst för år 1930;
nr 83, rörande vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande;
nr 84, rörande förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva;
nr 85, rörande beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn;
nr 86, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för beskattningen av automobiltrafiken;
nr 87, rörande förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit m. m.;
nr 88, rörande höjning av skatten å bensin och motorsprit;
nr 89, rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m.;
nr 90, rörande lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal;
nr 91, rörande anslag till försöksverksamhet beträffande för- och eftervård vid barnsbörd;
nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudgrunderna för en rättegångsreform;
nr 93, rörande revision av jaktlagstiftningen;
nr 94, rörande älgjaktens ordnande m. m.;
nr 95, angående lantmäteriundervisningens ordnande;
nr 96, rörande förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 4:o), 14:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
nr 97, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar och kompletteringar i den s. k. norrlandslagstiftningen;
nr 98, rörande förordning om tillfällig skatt å bensin, som finnes i riket; och
nr 99, rörande beräkning av bevillingarna för budgetåret 1931/1932 m. m.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 174, angående statsregleringen för budgetåret 1931/1932.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.8 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 5 juni.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidna maj.

§ 2.

Ordet lämnades på begäran till

Svar å interpellation.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**, som anförde: Herr talman! Ledamoten av andra kammaren herr Forssell har erhållit kammarens tillstånd att till mig rikta en interpellation, däri han — med framhållande av den verksamhet i samhällsomstörtande syfte, vissa utläningar bedrivit här i landet — framställt följande spörsmål:

»Har regeringen för avsikt att vidtaga åtgärder i och för framläggande redan vid 1932 års riksdag av förslag till sådan lagändring, att utländska undersåtars verksamhet i Sverige av sådan art, som i interpellationen angivits, utöver utvisning även belägges med kännbar straffpåföljd?»

Till en början vill jag i korthet erinra om gällande bestämmelser angående utlännings utvisning från riket. Enligt lag den 2 augusti 1927 äger Konungens befallningshavande meddela förordnande om utvisning från riket av, bland andra, utläanning, som genom lagakraftgående utslag blivit dömd till straffarbete eller till fängelse ej under sex månader, så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Vidare äger Kungl. Maj:t förordna om utvisning av utläanning, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat. Utvisningen innebär förbud för utläanningen att utan Kungl. Maj:ts tillstånd återvända till riket. Överträdelse av detta förbud straffas med fängelse i högst sex månader.

Jag övergår härefter att beröra de bestämmelser, som strafflagen innehåller om landsförrädisk verksamhet av den art, som torde åsyftas i interpellationen. Härvid komma först i fråga bestämmelserna i 8 kap. 1—3 §§ strafflagen om högförräderi. Enligt 1 § stadgas straff bland annat för den, som i uppsåt att med våldsamma medel upphäva eller ändra någon av rikets grundlagar gör uppror eller annan gärning, den där innefattar uppsåtets fullbordan eller försök därtill. Även för det fall, att den landsförrädiska verksamheten icke fortskridit till fullbordat brott eller försök därtill, kan emellertid sådan verksamhet drabbas av straff. Härom stadgas i 2 och 3 §§ av 8 kap. I 2 § bestraffas stämpling till högförräderi, medan 3 § stadgar straff för den, som muntligen inför menighet eller annan folksamling eller i skrift, den han utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till förräderi, utan att någon straffbar verkan därav följer.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Brotten mot staten omfatta emellertid icke blott gärningar, som rikta sig mot staten såsom sådan. Straffbestämmelser föreligga även beträffande gärningar, som angripa staten i dess verksamhet eller som störa den allmänna ordningen. För gärningar av nu antydd art stadgas straff i 10 kap. strafflagen. Särskilt må nämnas bestämmelserna i 7—13 §§ om uppror och upplopp, var till ansluta sig 14 § med en allmän bestämmelse om straff för försök att förleda till brott eller annan ohörsamhet emot lag eller laga myndighet samt 15 § angående olaga sammankomster.

I fråga om de nu nämnda brotten, liksom beträffande brott i allmänhet, gör vår strafflag, lika litet som mig veterligen någon annan, skillnad mellan de fall, då brottet begåtts av inländsk eller utländsk man. Samma förutsättningar för straffbarhet uppställas, och samma straffsatser äro tillämpliga. Interpellanten ifrågasätter nu, huruvida icke åtgärder borde vidtagas i syfte att — givetvis utöver vad nu är fallet — kunna ingripa med straff mot *utlämning* för verksamhet av antydd art. Vilka vägar därvid skulle kunna beträdas, därom lämnas i interpellationen ej ens några antydningar. Interpellanten fördöjer emellertid ej, att uppgiften synes honom själv svår. Så vitt jag kan bedöma, möta framför allt betydande praktiska svårigheter att för de handlingar, varom här kan bliva fråga, i lag komma fram till en brottsbeskrivning, som å ena sidan tillgodoser krav på nödig avgränsning i fråga om handlingens straffbarhet och å andra sidan lämnar möjlighet till ett effektivt ingripande. Men därtill kommer, att det uppenbarligen måste väcka allvarliga betänkligheter att på vilket område det än må vara avvika från en av straffrättens viktigaste grundsatser, principen om allas likhet inför lagen, och med åsidosättande av denna behandla utländsk man strängare än inländsk. Det må ock framhållas att vår lag, såsom framgår av det föregående, otvivelaktigt erbjuder ej ringa medel att ingripa till förhindrande av en mot statens intressen stridande verksamhet, varom här är fråga. Huru allvarliga förhållandena än må vara, känner jag mig sålunda icke övertygad om lämpligheten att åtminstone för närvarande skrida till en lagstiftning av den innebörd, interpellanten ifrågasatt. Med hänsyn till vad som inträffat kommer emellertid regeringen att med uppmärksamhet följa utvecklingen å detta område.

Vidare yttrade:

Herr Forssell: Herr talman! För det svar hans excellens statsministern givit på den av mig framställda interpellationen ber jag att få framföra mitt värdsamma tack.

Vad den motivering angår, som lämnats i interpellationssvaret, så vill jag beträffande den där lämnade redogörelsen för gällande svensk lagstiftning endast uttala min glädje över att den ju ej kan ha berett statsministern mycket besvär. Den är kort och mycket summarisk. Då emellertid hans excellens såsom ett slutomdöme om denna lagstiftning antecknar, att »vår lag erbjuder ej ringa medel att ingripa till förhindrande av en mot statens intressen stridande verksamhet, varom här är fråga», har jag svårt att undertrycka den reflexionen, att de utländska intressen och deras agenter, som av mig åsyftats, knappast förefalla alltför imponerade av denna lagstiftning. I fråga om fallet Kühl, som jag ju närmast åberopat i min interpellation, menar till äventyrs herr statsministern, att det snarast skulle vara ett bevis på, att vår lagstiftning förfogar över »ej ringa medel», eftersom ju Kühl till slut dock blev utvisad. Men härtill ville jag anmärka, att erfarenheten väl icke vederlagt den iakttagelse, som jag gjort i min interpellation, att utvisningsrisken icke är tillräcklig. Den risken tycks inte genera ett dugg. De förmåner, som vederbörande uppdragsgivare synas vara i stånd att bjuda sina redskap, tyckas vara

så pass stora, att den yrkesfara, som ligger i någon tids vistelse hos svenska polisen med åtföljande återresa till utrikes ort, icke verkar på ringaste viss avkylande på nitet. Den lucka, som kanske för ett ögonblick uppstår i kön av utländska agenter, fyller ju genast. Den ordningsälskande allmänna opinionen synes också vara på det klara med, att det icke är bra som det är i fråga om svenska statens möjligheter att komma till rätta med dessa element. Jag skulle icke tro, att ens en mera relativ belåtenhet med nu gällande lagstiftning har någon större utbredning utanför de kretsar, som direkt profitera av lagstiftningens brister.

Men då återstår ju frågan: vad är att göra? Herr statsministern erinrar om att jag själv i min interpellation betonat uppgiftens svårigheter. Hans excellens understryker detta och betonar, att svårigheter särskilt yppa sig i två avseenden. Den ena svårigheten är av praktisk art. Den andra av principiell. Jag skall nu först uppehålla mig vid den senare. Herr statsministern yttrar »att det uppenbarligen måste väcka allvarliga betänkligheter att på vilket område det än vara må avvika från en av straffrättens viktigaste grundsatser, principen om allas likhet inför lagen, och med åsidosättande av denna behandla utländsk man strängare än inländsk». Jag vågar ifrågasätta, om icke herr statsministern möjligen genom denna formulering förlänat de principiella svårigheterna en större räckvidd än de i själva verket äga eller kunna äga. Såvitt jag kunnat finna, förbehåller man sig t. ex. på tongivande håll bland utländska rättslära en betydligt större frihet gentemot dessa principiella synpunkter. Jag erinrar sålunda om vad den kände tyske juristen Loening yttrar i sin avhandling om Fremdenpolizei. Han säger bl. a. att man icke kan avstå från den principen, att varje stat i kraft av sin maktfullkomlighet har den otvivelaktiga rätten att autonomt eller genom fördrag fastställa de villkor, under vilka den för längre eller kortare tid vill öppna sitt territorium för utlänningar. Jag erinrar också om vad en annan auktoritet på området har yttrat, nämligen Fleischmann. Denne framhåller följande: »Vad beträffar utlänningars rättsställning inom den moderna staten, så regleras den i första hand av möjligen bestående speciallagar och fördrag, som grunda en särskild rätt — 'singuläres Recht' — och gå före den allmänna folkrätten.» Denne auktoritet betonar också uttryckligen, att grundsatsen om utlännings likställighet med undersåte i det land där han vistas får helt stå tillbaka för den speciallagstiftning, som staten kan finna påkallat att införa. Fleischmann säger nämligen, att såsom vägledande princip gäller följande: I privaträtten liksom i process- och straffrätten är utlänning likställd med statsborgaren, därest icke genom lag ett undantag blivit gjort. Denne rättslära erinrar i detta sammanhang om, hurusom främlingar i privaträttsligt hänseende i regel drabbas av ganska avsevärda restriktioner t. ex. i fråga om rätten till kustfiske, kustslupfart o. s. v. Skall man på detta område tala om någon princip, så vågar jag alltså med stöd av framstående utländska rättslära hävda, att principen är den, att staten på detta område lagstiftar så som det passar för dess egna behov och stämmer med dess egna erfarenheter. Denna grundläggande princip får ju icke bortskymmas av det historiska faktum, som ingen med förhållandena något så när förtrogen person ett ögonblick kan bestrida, att under den epok, som närmast föregick det stora Ragnarök år 1914, lagstiftningen i en mängd länder i sin utformning kommit ganska nära en fullständig kongruens mellan främlingars rätt och den egna statens medborgares rätt i olika avseenden. Men denna kongruens berodde självfallet på den tidens särskilda förutsättningar. Bl. a. vilade den på, att det förutsattes en så att säga internationell mentalitet, bestående däri att till gengäld för den rätt som beviljades främlingar skulle från samma främlingars sida presteras lojalitet mot den stat av vars lagstiftning de profiterade. Då man i detta nu söker sig tillbaka till den grundläggande

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

principen, principen om statens rätt att, såsom de anförda utländska rättslärde säga, efter sin egen maktfullkomlighet, sina egna intressen och synpunkter stifta, om så behöves, speciell lag, då berör detta på det oerhörda missbruk av främlingsrätten, som från visst håll kunnat konstateras.

Jag konstaterar emellertid med tillfredsställelse, att statsministern icke synes hava velat alldeles binda sig vid principen om likställigheten mellan utlänningars och svenska medborgares rätt. Han talar ju dock endast om sina betänkligheter. Men jag har ändock funnit det påkallat att utförligt uppehålla mig vid detta problem, för det första därför att jag önskat fästa uppmärksamheten på synpunkter, som måhända kunna bidra till ett hävande av dessa betänkligheter, och för det andra därför att likställighetsprincipen av pressdiskussionen att döma på sina håll krävt tanklösa och alldeles oreserverade offer.

Jag kommer nu till den andra svårigheten, om vilken hans excellens talat. Jag syftar då på svårigheter av praktisk art. Herr statsministern talar här om »de betydande praktiska svårigheterna att för de handlingar, varom här kan bliva fråga, i lag komma fram till en brottsbeskrivning, som å ena sidan tillgodoser krav på nödig avgränsning i fråga om handlingens straffbarhet och å andra sidan lämnar möjlighet till ett effektivt ingripande». Jag skall villigt erkänna, att herr statsministern har på ett träffande sätt sammanfattat de svårigheter, som föresvävat mig, då jag i interpellationen själv betonade uppgiftens vanskligheter. Men jag har vågat säga mig, att om enighet kunde konstateras om *behovet* av åtgärder i lagstiftningsväg mot det allvarligt samhällsönda, som söker sig väg in i vår folkorganism, så skulle svensk lagstiftningsteknik icke gå bet på sin vitala uppgift. En svensk lagstiftningsteknik, som från grunden kunnat omstöpa ett av civilrättens svåraste komplex och där infört för gammal svensk rättsåskådning fullständigt nykonstruerade begrepp — jag syftar på vår äktenskapslagstiftning — som kunnat revolutionera vår urgamla arvsrättslagstiftning, som kunnat i vårt straffsystem inmontera ett alldeles nytt och svårhanterligt element sådant som dagsbotssystemet, som icke rades för att utföra djupgående operativa insnitt i vår beprövade rättegångsordning — och dessa lagteknikens produkter ha ni ju själv, herr statsminister, varit med om att förvandla från projekt och förslag till ny lag eller direktiv för ny lag —, denna lagstiftningsteknik skulle gå bet på en så viktig uppgift som den, om vilken vi här tala? Jag vägrar att tro det.

Jag konstaterar emellertid med stor tillfredsställelse, att herr statsministern, trots de praktiska svårigheter, om vilka hans excellens talar och vilka äro obestridliga, trots också de principiella betänkligheter, åt vilka sålunda givits uttryck, men vilka enligt min tanke icke kunna vara några principiella betänkligheter, trots detta likväl icke avvisar tanken på en eventuell lagstiftning av den art, jag vågat ifrågasätta. Jag tager nämligen fasta på vad herr statsministern yttrar i sina slutord: »Huru allvarliga förhållandena än må vara, känner jag mig sålunda icke övertygad om lämpligheten att *åtminstone för närvarande* skrida till en lagstiftning av den innebörd, interpellanten ifrågasatt. Med hänsyn till vad som inträffat», fortsatte herr statsministern, »kommer emellertid regeringen att med uppmärksamhet följa utvecklingen på detta område.» Det är med verklig tillfredsställelse jag konstaterar, att i dessa ord från statsministerns sida icke föreligger något som helst *principiellt* avståndstagande från en lagstiftning av den innebörd, jag ifrågasatt. Våra åsikter divergera därvidlag, huruvida *redan nu* tillräcklig erfarenhet föreligger, som kan motivera lagstiftningsåtgärder. I denna punkt kan jag icke dela herr statsministerns mening. Jag måste också säga, att jag icke riktigt kan följa herr statsministern i hans tankegång. Äro icke de förhållanden, vi fått ge-

nomleva, allvarliga nog? Till vilken ändå högre temperaturgrad skola väl de inre stridigheterna under påtaglig utländsk påverkan behöva stiga för att regeringen skall finna lagstiftningsåtgärder påkallade? Jag måste säga, att hans excellens måtte äga mycket högt uppdrivna anspråk på oro i landet för att icke redan nu finna förhållandena tillräckligt allvarliga för att påkalla ett ingripande från lagstiftningens sida. Jag skulle tro, att den ordningsälskande majoriteten finner det rådande tillståndet inte vara *allvarligt* utan särdeles *oroväckande*.

Regeringens försäkran, att den med uppmärksamhet kommer att följa utvecklingen på detta område, borde ju egentligen vara överflödig. Det borde ju vara självklart, att regeringen följer denna sak med uppmärksamhet, och så till vida är detta uttalande ur formell synpunkt ett ganska svagt besked till de alla, som med oro iakttagit händelsernas utveckling. Men ur en annan synpunkt är beskedet värt att observera. Vid den väktargärning, som regeringen utövar, tror jag, att den kan påräkna mycket vaket, mycket verksamt och, jag hoppas, också mycket kärkommet bistånd från en energisk opinion inom vårt folk, en opinion, som nog skall veta att göra sig hörd. Må därför detta uttalande från herr statsministerns sida, huru självklart det än må förefalla, gå vidare som en hälsning till vissa element inom och utom vårt land, att de skola bliva påpassade, och att de, vad tiden lider, äro på väg att tjäna upp sig till en reaktion, som icke kommer att bliva angenäm för dem, men som desto mer kommer att vara ett bevis på sundheten och livskraften hos allt det, som någonting duger till inom vårt folk.

Herr Flyg: Herr talman! Jag vill bara säga några få ord. När jag tog del av herr Forssells interpellation, rann mig i minnet en strof, som lyder så här: »Det är endast dårarna, som bygga dammar av is om vårarna.» Jag tror, att herr Forssell, om han i dag icke är på det klara med det, och det förhållandet att han framställt sin interpellation är väl ett bevis på att han icke är det, snart dock skall bliva på det klara med, att den fara, som han ser, förebygger man icke genom några som helst skärpta lagbestämmelser. Det fanns ett land för några år sedan, tsar-Ryssland, som väl hade de allra strängaste och mest oersonliga lagbestämmelser mot revolutionärer, såväl inhemska som utländska, men det landet gick sin undergång till mötes trots alla dessa stränga lagbestämmelser. Det gick sin undergång till mötes på grund av att folket, massorna av människor inom detta land, led en oerhörd nöd, en nöd, som vederbörande varken ville eller förmådde bemästra. Om det är så att herr Forssell och med honom liktänkande äro så förfärligt rädda för de utlänningar man här talar om, så tror jag, att den enda vägen att undvika deras besök, för det första, och, för det andra, att undvika att, om de ändock komma, det blir resultat av deras besök, det är att herrarna avhjälpa de missförhållanden som finnas, d. v. s. att man undanröjer jordmänen för vederbörande att arbeta i, och det sker genom att man från herr Forssells sida och med honom liktänkande går in för en annan politik på det inre området, att man upphör med motståndet att vidtaga åtgärder till förmån för de arbetslösa och för arbetslöshetens bekämpande, att man icke vänder sig mot alla de berättigade krav på sociala reformer, som ställas här, utan att man i stället på det område, där detta gäller, nämligen på produktionens område, går in för en annan lönepolitik, d. v. s. att man skapade en social nivå för de arbetande massorna i industri och jordbruk, som gör det möjligt för dem att leva ett tillfredsställande liv. Gör man det, herr Forssell, då går man den effektiva vägen, den väg, som leder till ett resultat. Om man har sådana farhågor, som herr Forssell har, när man aldrig något resultat i detta av-

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.

(Forts.)

seende med aldrig så stränga lagbestämmelser. Hur stränga dessa lagbestämmelser än bliva, så vinnes därmed intet som helst resultat.

Dessutom skulle jag vilja hava sagt, att det är nog mycket diskutabelt, huruvida det är endast de utlänningar, som avses av herr Forssell, som bedriva vad han här kallar landsförrädisk verksamhet och en verksamhet, som är farlig för herr Forssells fosterland. Jag tror, att, om det nu gäller några utlänningar, som besöka detta land, det finns anledning att då även hava en skärpt blick på folk, som kanske komma till kretsar, som stå herr Forssell nära, och på deras verksamhet här i landet. De kunna alldeles säkert med minst lika stort fog betecknas som landsförrädare och fosterlandsfientliga, ordet fosterlandsfientliga då hämtat ur herr Forssells ordbok. Är det alltså fråga om lagstiftning i detta avseende och skärpt kontroll, anser jag det är minst lika berättigat, att denna kontroll riktas åt det håll jag här nämnt.

Till sist, herr talman, skulle jag vilja hava sagt, att det fall, som herr Forssell väl har haft till närmaste motivering för sin interpellation, nämligen fallet Kühl, var ett ur den synpunkt, han själv avser, tämligen misslyckat fall. Kühl var nog en tämligen beskedlig herre, som blev mycket uppreklamerad genom de metoder, som tillämpades mot honom. Jag tror, att han i i allra högsta grad var affärsman och kontrollant över det företag, för vars inspekterande han var här. Och beträffande en annan av dem, som i dag äro föremål för åtgärder, Steigler, tror jag icke alls, att det svenska samhället behövt gå i någon ångest för att han, om han fått stanna här och icke blivit anhållen och sedan utvisad, skulle åstadkommit någon som helst revolutionär rörelse i detta land. Dessa två exempel visa, att redan den nuvarande lagbestämmelsen på området, då den utnyttjas på sätt som sker, många gånger leder till att personer, som säkerligen ha full rätt att vistas i landet, dock råka ut för att komma i de svenska myndigheternas händer endast på grund av att deras verksamhet såsom i de anförda exemplen riktat sig, i ena fallet mot ett tryckeriföretag av viss karaktär och i det andra fallet mot en filmbyrå, som huvudsakligen sysslar med ryska och delvis även propagandistiska filmer.

Herr Forssells interpellation är ett uttryck för dåligt samvete. Han känner, att här har allt mer och mer blivit en god jordmån för revolutionär verksamhet. Men det vill jag hava sagt till herr Forssell, att de föreslagna lagbestämmelserna hjälpa icke den saken. Vill herr Forssell undvika det han här fruktar, då gäller det att finna andra vägar, de vägar, som jag här anvisat. Då kan själva jordmänen bearbetas på ett annat sätt, och då undviker man också den där faran, som här framkallat herr Forssells ångest och därmed även hans interpellation.

Jag konstaterar här i mitt korta anförande endast, att herr Forssell med sin interpellation har visat upp det dåliga samvetet på det håll, han representerar. Och jag har med dessa ord velat ge honom ett vänligt råd, för att han skall kunna finna en mera framkomlig väg för att undvika den risk, som han tror uppstår genom att vissa utlänningar komma hit. Om icke dessa utlänningar komma hit, finns det inom detta land mycket bättre revolutionära krafter, som förstå att utnyttja den jordmån av missnöje, nöd och lidande, som herr Forssell och hans liktänkande dagligen bidraga till att uppehålla och göda.

§ 3.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 174, angående statsregleringen för budgetåret 1931/1932.

Punkterna 1—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 5.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 349, angående statsregleringen för budgetåret 1931/1932; och
nr 350, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1931/1932.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.33 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 8 juni.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 1 och den 2 innevarande juni.

§ 2.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 100, rörande åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor;

nr 101, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet;

nr 102, rörande anslag till bekämpande av arbetslösheten;

nr 103, angående statsregleringen för budgetåret 1931/1932;

nr 104, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av statsutskottet;

nr 105, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av jordbruksutskottet; och

nr 106, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av bankoutskottet.

§ 3.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte uppdraga åt herr talmannen jämte de ledamöter av kammaren, som kunna vara närvarande, att justera de protokoll, som vid riksdagens slut befinnas vara ojusterade.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Kammarens ledamöter, vilka av Kungl. Maj:t blivit kallade att denna dag efter bevidad gudstjänst infinna sig å rikssalen, där riksdagen komme att avslutas, avgingo nu till slottskapellet för åhörande av riksdagspredikan. Efter gudstjänstens slut begåvo sig kammarens ledamöter till rikssalen, där jämväl första kammarens ledamöter infunno sig.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Gärde uppläste där Kungl. Maj:ts förordnande för hans excellens herr statsministern Ekman att å Kungl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen.

Sedan härefter kamrarnas undersåtliga välönskningar blivit av herrar talmän framförda samt herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet uppläst riksdagens beslut, förklarade hans excellens herr statsministern riksdagen vara avslutad.

§ 5.

Efter det herr talmannen och kammarens ledamöter återkommit till kammarens samlingsrum, tog herr **talmannen** avsked av kammarens ledamöter med följande ord: Mina damer och herrar! Vid riksdagens början överlämnades till talmännen, från kommitterade för utredning om riksdagsarbetets reformering, vissa förslag syftande till ett påskyndande av riksdagens arbete. Sedan dessa förslag blivit prövade under den förflutna riksdagen, äro vi helt säkert alla eniga om, att de föreslagna reformerna verkat i avsedd riktning.

Man hör ofta uttalas, att riksdagen är konservativ, då det gäller de egna arbetsformerna. Denna mening är förvisso icke alldeles ogrundad. Traditionen har en stark makt över vårt tänkande och handlande. Det parlamentariska livet har utvecklat olika arbetsformer i skilda länder. Folkens lynnesdrag och nedärvda vanor ha satt sin prägel på arbetsformerna. I stort sett äro otvivelaktigt de arbetsformer, som tillämpas i vår riksdag, väl värda att bevara, men detta innebär ingalunda, att vi ej skola sträva efter ytterligare förenkling och anpassning till dagens behov. Jag är förvissad om att kammarens presidium och ledamöter med välvilligt intresse skola pröva de ytterligare förslag, som kommitterade komma att föreslå.

Då vi nu efter avslutat riksmöte stå redo att åtskiljas, ber jag att få bringa alla kammarens ledamöter ett uppriktigt tack för all den förståelse, välvilja och det överseende med begångna misstag, som kommit mig till del. En talmans uppgift är icke alltid så lätt, och meningarna kunna även vara delade om hur han bör handhava sitt ansvarsfulla värv.

Till mina båda kamrater i presidiet riktar jag ett hjärtligt tack för förtroendefullt samarbete och för allt det stöd de lämnat mig under den gångna riksdagen.

Till sist tillönskar jag alla kammarens ledamöter en välbehövlig vila och en angenäm sommar.

Härpå svarade herr **Nilsson** i Bonarp: Herr talman! Som den till riksdagsåren äldste bland kammarens närvarande ledamöter skall jag be att till Eder, herr talman, få framföra andra kammarens hjärtliga och värdsamma tack för den oväld och skicklighet, varmed Ni även denna riksdag lett kammarens förhandlingar. Och då Ni nu efter slutat arbete vänder åter till Edert kära hem i Dalarnas minnesrika bygd, önskar andra kammaren Eder en angenäm vila under den stundande sommaren, och anhålla kammarens ledamöter att få vara inneslutna i herr talmannens vänliga hågkomst. Hjärtligt tack!

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter avskedshälsningar och åtskildes.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 15 juni.

Kl. 1 e. m.

Sedan andra kammaren genom beslut den 8 innevarande juni uppdragit åt herr talmannen och dem av kammarens ledamöter, som kunde vara närvarande, att justera de kammarens protokoll, vilka vid riksdagens avslutande återstodo ojusterade, hade tillkännagivande, att nämnda justering kommer att denna dag kl. 1 e. m. försiggå i kammarens justeringsrum, blivit vederbörligen utfärdat; och tillstädeskommo på utsatt tid följande kammarens ledamöter:

Herr Eriksson i Grängesberg,
» Nilsson i Bonarp,
» Hage,
» Carlström,
» Olsson i Rimforsa,
» Lundén,
» Andersson i Löbbo och
» Mogård.

De protokoll, som hållits vid kammarens sammanträden den 4, den 5 och den 8 innevarande juni, upplästes och blevo av kammarens tillstädesvarande ledamöter godkända.

In fidem
Per Cronvall.